

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 17 maja 2022 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 93/13/EWG – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Zasada równoważności – Zasada skuteczności – Postępowanie w przedmiocie zajęcia egzekucyjnego wierzytelności zabezpieczonej hipoteką – Nieuczciwy charakter warunku ustalającego nominalną stopę odsetek za zwłokę oraz warunku dotyczącego natychmiastowej wymagalności, które są zawarte w umowie kredytu – Powaga rzeczy osądzonej i prekluzja – Utrata możliwości powołania się przed sądem na nieuczciwy charakter warunku umowy – Uprawnienie do przeprowadzenia kontroli z urzędu przysługujące sądowi krajowemu

W sprawie C-600/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie, Hiszpania) postanowieniem z dnia 12 lipca 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 6 sierpnia 2019 r., w postępowaniu:

MA

przeciwko

Ibercaja Banco SA,

przy udziale:

PO,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (sprawozdawca) i I. Jarukaitis, prezesi izb, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P.G. Xuereb, N. Piçarra, L.S. Rossi i A. Kumin, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: L. Carrasco Marco, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 26 kwietnia 2021 r.,

* Język postępowania: hiszpański.

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Ibercaja Banco SA – J. Rodríguez Cárcamo i A.M. Rodríguez Conde, abogados,
- w imieniu rządu hiszpańskiego – S. Centeno Huerta i M.J. Ruiz Sánchez, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, którą wspierali C. Colelli oraz G. Greco, avvocati dello Stato,
- w imieniu Komisji Europejskiej – J. Baquero Cruz, N. Ruiz García i C. Valero, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 lipca 2021 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy MA a Ibercaja Banco SA w przedmiocie żądania zapłaty odsetek należnych instytucji bankowej z powodu niewykonania przez MA i PO umowy kredytu hipotecznego zawartej między tymi stronami.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw dwudziesty czwarty dyrektywy 93/13 stanowi, że „sądy i organy administracyjne państw członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich”.
- 4 Artykuł 6 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje:
„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.
- 5 Zgodnie z brzmieniem art. 7 ust. 1 tej dyrektywy:
„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami”.

Prawo hiszpańskie

- 6 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (ustawa 1/2000 – kodeks postępowania cywilnego) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575), w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym (zwana dalej „LEC”), przewiduje w art. 136, zatytułowanym „Prekluzja”:

„Po upływie terminu na dokonanie przez stronę czynności procesowej następuje prekluzja i utrata możliwości dokonania danej czynności. Sekretarz sądowy odnotowuje upływ terminu w oficjalnym dokumencie, zarządza środki, które należy przyjąć, lub zawiadamia sąd w celu wydania rozstrzygnięcia”.

- 7 Artykuł 207 LEC stanowi:

„1. Orzeczeniami końcowymi są rozstrzygnięcia kończące postępowanie w pierwszej instancji oraz orzeczenia, w których rozstrzyga się o środkach zaskarżenia wniesionych od takich orzeczeń.

2. Orzeczeniami prawomocnymi są te orzeczenia, od których nie przysługuje żaden środek zaskarżenia zarówno wtedy, gdy nie jest on przewidziany przez ustawę, jak i wówczas, gdy został on przewidziany, jednakże upłynął termin wyznaczony w ustawie i żadna ze stron nie wniosła tego środka.

3. Orzeczenia prawomocne mają powagę rzeczy osądzonej i sąd rozpatrujący daną sprawę jest w każdym wypadku obowiązany stosować się do nich.

4. Po upływie terminu na wniesienie środka zaskarżenia, w sytuacji gdy nie doszło do wniesienia środka zaskarżenia, orzeczenia stają się prawomocne i mają powagę rzeczy osądzonej, a sąd rozpatrujący daną sprawę jest w każdym wypadku obowiązany stosować się do nich”.

- 8 Artykuł 222 LEC przewiduje:

„1. Powaga rzeczy osądzonej związana z prawomocnymi wyrokami uwzględniającymi lub oddalającymi powództwo wyłącza zgodnie z prawem wszelkie dalsze postępowania, których przedmiot jest tożsamy z tym, w odniesieniu do którego wydano pierwszy wyrok.

2. Powaga rzeczy osądzonej rozciąga się na roszczenia wysunięte w powództwie głównym i powództwach wzajemnych oraz na sprawy, o których mowa w art. 408 ust. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Okoliczności faktyczne, które nastąpiły po upływie terminu na wniesienie pism procesowych w postępowaniu, w którym wysunięto tego rodzaju roszczenia, uważa się za nowe i odmienne od podstawy tych roszczeń.

3. Powaga rzeczy osądzonej obejmuje strony postępowania, w którym zostało wydane rozstrzygnięcie, ich spadkobierców i następców prawnych, jak również osoby, które nie będąc stronami postępowania, posiadają prawa dające im legitymację czynną zgodnie z przepisami art. 11 niniejszej ustawy.

[...]

4. Orzeczenie, które uzyskało powagę rzeczy osądzonej w prawomocnym wyroku kończącym postępowanie, wiąże sąd, przed którym wszczęto kolejne postępowanie, jeżeli w kolejnym

postępowaniu orzeczenie mające powagę rzeczy osądzonej wydaje się logicznie powiązane z przedmiotem kolejnego postępowania, a strony tych dwóch postępowań są tożsame lub powaga rzeczy osądzonej ma do nich zastosowanie na podstawie przepisów prawa”.

9 Artykuł 517 LEC brzmi następująco:

„1. Czynność egzekucyjna musi mieć oparcie w tytule nadającym się do egzekucji.

2. Do egzekucji nadają się jedynie następujące tytuły:

1° prawomocny wyrok zasądający;

[...]

9° inne orzeczenia wydane przez sądy powszechne i dokumenty, które zgodnie z niniejszą ustawą lub inną ustawą nadają się do egzekucji”.

10 Artykuł 552 LEC przewiduje:

„1. Jeżeli sąd uzna, że nie zostały spełnione warunki wymagane przez prawo w celu zarządzenia egzekucji, wydaje postanowienie o odmowie zarządzenia egzekucji.

Sąd bada z urzędu, czy warunek zawarty w którymś z tytułów egzekucyjnych, o których mowa w art. 557 ust. 1, można uznać za nieuczciwy. Jeżeli sąd uzna, że warunek można uznać za nieuczciwy, wysłuchuje stron w terminie piętnastu dni. Po wysłuchaniu stron sąd wydaje orzeczenie w terminie pięciu dni roboczych, zgodnie z art. 561 ust. 1 pkt 3.

2. Od postanowienia o odmowie zarządzenia egzekucji przysługuje bezpośrednio odwołanie, przy czym w postępowaniu tym uczestniczy tylko wierzyciel. Przed złożeniem odwołania wierzyciel może także wnieść o ponowne rozpatrzenie jego wniosku przez ten sam sąd.

3. Po uprawomocnieniu się postanowienia o odmowie zarządzenia egzekucji wierzyciel może dochodzić swych praw tylko w ramach odpowiedniego postępowania zwykłego, jeśli nie sprzeciwia się temu powaga rzeczy osądzonej prawomocnego wyroku lub orzeczenia, na którym oparty był wniosek o zarządzenie egzekucji”.

11 Artykuł 556 LEC, zatytułowany „Powództwo przeciwegzekucyjne wobec orzeczeń wydanych przez sądy powszechne lub polubowne lub wobec ugód mediacyjnych”, w ust. 1 i 2 stanowi:

„1. Jeżeli tytułem wykonawczym jest zasądające orzeczenie wydane przez sąd powszechny lub polubowny albo ugoda mediacyjna, dłużnik, przeciwko któremu jest prowadzona egzekucja, w terminie dziesięciu dni od dnia doręczenia mu postanowienia, którym zasądza się wykonanie egzekucji, może wnieść powództwo przeciwegzekucyjne na piśmie, wskazując, iż miała miejsce zapłata lub wykonanie sentencji wyroku, rozstrzygnięcia sądu polubownego lub ugody, co musi wykazać dokumentami.

Można również wnieść powództwo przeciwegzekucyjne, wskazując na prekluzję egzekucji czy też na porozumienia i ugody zawarte w celu uniknięcia egzekucji, pod warunkiem że owe porozumienia i ugody mają postać dokumentu notarialnego.

2. Powództwo przeciwegzekucyjne wniesione w wypadkach wskazanych w poprzedzającym ustępie nie ma skutku zawieszającego w stosunku do egzekucji”.

12 Artykuł 557 LEC stanowi:

„1. W przypadku gdy zarządzono egzekucję na podstawie tytułów, o których mowa w art. 517 ust. 2 pkt 4, 5, 6 i 7, a także na podstawie innych dokumentów posiadających klauzulę wykonalności, o których mowa w art. 517 ust. 2 pkt 9, dłużnik, przeciwko któremu jest prowadzona egzekucja, może, w terminie i formie przewidzianych w poprzednim artykule, wnieść powództwo przeciwegzekucyjne, opierając się wyłącznie na jednej z następujących podstaw:

[...]

7° Tytuł zawiera nieuczciwe warunki umowne.

2. W przypadku wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, o którym mowa w poprzedzającym ustępie, sekretarz sądowy wstrzymuje egzekucję poprzez środek organizacji postępowania”.

13 Artykuł 695 LEC przewiduje:

„1. W postępowaniach, o których mowa w niniejszym rozdziale, powództwo przeciwegzekucyjne dłużnika egzekucyjnego jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy opiera się na następujących podstawach:

[...]

4° nieuczciwym charakterze warunku umownego stanowiącego podstawę egzekucji lub warunku, na mocy którego ustalona została wysokość kwoty wymagalnej.

2. W przypadku wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, o którym mowa w poprzedzającym ustępie, sekretarz sądowy wstrzymuje egzekucję i wzywa strony do stawiennictwa przed sądem, który wydał postanowienie o wszczęciu egzekucji. Termin posiedzenia nie może zostać wyznaczony wcześniej niż piętnaście dni od wezwania. Podczas tego posiedzenia sąd wysłuchuje stanowisk stron, dopuszcza przedłożone dokumenty oraz w ciągu dwóch dni wydaje stosowne orzeczenie w formie postanowienia.

3. Postanowienie uwzględniające powództwo przeciwegzekucyjne oparte na podstawach 1 i 3 wskazanych w ust. 1 niniejszego artykułu nakazuje także wstrzymanie egzekucji; postanowienie uwzględniające powództwo oparte na podstawie 2 wskazuje także kwotę, w stosunku do której dalej prowadzona będzie egzekucja

W przypadku stwierdzenia podstawy 4 postępowanie egzekucyjne umarza się, jeżeli podstawą prowadzenia egzekucji jest ten warunek umowny. W innych przypadkach prowadzi się egzekucję z pominięciem nieuczciwego warunku umownego.

4. Od postanowienia o umorzeniu egzekucji, o niestosowaniu nieuczciwego warunku umownego lub o oddaleniu powództwa przeciwegzekucyjnego w oparciu o względy opisane w ust. 1 pkt 4 niniejszego artykułu przysługuje środek odwoławczy.

W innych przypadkach postanowienia w przedmiocie powództwa przeciwegzekucyjnego wydane na podstawie niniejszego artykułu nie podlegają zaskarżeniu i wywołują skutki wyłącznie w ramach postępowania egzekucyjnego, w którym zostały one wydane”.

- 14 Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (ustawa 1/2013 w sprawie środków mających na celu wzmocnienie ochrony dłużników hipotecznych, restrukturyzację długu i najem socjalny) z dnia 14 maja 2013 r. (BOE nr 116 z dnia 15 maja 2013 r., s. 36373, zwana dalej „ustawą 1/2013”) wśród przepisów zmieniających ustawę LEC wprowadziła jako jedną z podstaw powództwa przeciwegzekucyjnego możliwość powołania się na nieuczciwy charakter warunków umownych zarówno w ramach ogólnego postępowania egzekucyjnego, jak i w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Czwarty przepis przejściowy ustawy 1/2013 stanowi:

„1. Zmiany [LEC] wprowadzone niniejszą ustawą mają zastosowanie do postępowań egzekucyjnych toczących się w dniu jej wejścia w życie wyłącznie w odniesieniu do czynności egzekucyjnych pozostających do przeprowadzenia.

2. W każdym wypadku w postępowaniach egzekucyjnych będących w toku w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, w których upłynął przewidziany w art. 556 ust. 1 [LEC] dziesięciodniowy termin na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego, strony, przeciwko którym toczy się egzekucja, dysponują miesięcznym terminem zawitym na wniesienie nadzwyczajnego powództwa przeciwegzekucyjnego opartego na istnieniu nowych podstaw powództwa przewidzianych w art. 557 ust. 1 pkt 7 i art. 695 ust. 1 pkt 4 [LEC].

Miesięczny termin zawity liczony jest od dnia następującego po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, a wniesienie przez strony nadzwyczajnego powództwa przeciwegzekucyjnego będzie skutkowało zawieszeniem postępowania do czasu rozstrzygnięcia powództwa przeciwegzekucyjnego, zgodnie z art. 558 i nast. oraz art. 695 [LEC].

Niniejszy przepis przejściowy ma zastosowanie do każdego postępowania egzekucyjnego, w którym nie nastąpiło objęcie nieruchomości w posiadanie przez nabywcę zgodnie z art. 675 [LEC].

3. Także w toczących się postępowaniach egzekucyjnych, w których w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoczął już bieg przewidziany w art. 556 ust. 1 [LEC] dziesięciodniowy termin na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego, strony, przeciwko którym toczy się egzekucja, dysponują tym samym miesięcznym terminem zawitym na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego opartego na istnieniu którejkolwiek z podstaw przewidzianych w art. 557 i 695 [LEC].

4. Ogłoszenie niniejszego przepisu jest równoznaczne z pełnym i skutecznym powiadomieniem dla celów doręczenia i obliczania terminów przewidzianych w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu i w żadnym przypadku nie ma konieczności wydawania w tym zakresie odrębnego orzeczenia. [...]”.

- 15 Ley 5/2019 reguladora de los contratos de actito inmobiliario (ustawa 5/2019 o umowach kredytu na zakup nieruchomości) z dnia 15 marca 2019 r. (BOE nr 65 z dnia 16 marca 2019 r., s. 26329) zawiera trzeci przepis przejściowy dotyczący szczególnego reżimu postępowań egzekucyjnych toczących się w chwili wejścia w życie ustawy 1/2013. Zgodnie z tym przepisem strony pozwane w postępowaniach egzekucyjnych toczących się w dniu wejścia w życie ustawy 5/2019, w których

dziesięciodniowy termin do wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego przewidziany w art. 556 ust. 1 LEC upłynął w dniu wejścia w życie ustawy 1/2013, dysponują ponownie terminem dziesięciu dni na wniesienie nadzwyczajnego powództwa przeciwegzekucyjnego opartego na istnieniu nieuczciwych warunków umownych. Prawo przyznane w ten sposób przez wspomniany przepis przejściowy ma zastosowanie do wszystkich postępowań egzekucyjnych, które nie doprowadziły do wejścia nabywcy nieruchomości w posiadanie, o ile, w szczególności, sąd nie zbadał z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umowy.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 16 Na mocy umowy zawartej w formie aktu notarialnego z dnia 6 maja 2005 r. spółka Ibercaya Banco udzieliła na rzecz PO i MA kredytu hipotecznego w wysokości 198 400 EUR podlegającego zwrotowi przed dniem 31 maja 2040 r. Kredyt ten był zabezpieczony hipoteką ustanowioną na mieszkaniu jednorodzinnym wycenionym na 299 290 EUR.
- 17 Kredyt został udzielony według stałej stopy oprocentowania wynoszącej 2,75% rocznie do dnia 30 listopada 2005 r., a następnie według stopy zmiennej od tej daty do końca obowiązywania umowy. Zgodnie z pkt 3a tej umowy zmienna stopa wynikała z dodania stałej marży lub stałego spreadu do stopy referencyjnej i została ustalona na cały czas trwania umowy na 0,95 punktu lub mniej, jeżeli spełnione zostaną określone w umowie obiektywne przesłanki wiążące. W każdym razie uzgodniono, że minimalny spread stosowany do stopy referencyjnej wyniesie 0,50% („klauzula dolnego progu”). Roczna nominalna stopa odsetek za zwłokę przewidziana w pkt 6 wspomnianej umowy została ustalona na 19% („klauzula dotycząca odsetek za zwłokę”). Punkt 6a tejże umowy stanowił, że instytucja bankowa może zażądać pełnej kwoty kredytu w przypadku nieuiszczenia jakiegokolwiek należnej kwoty („klauzula wcześniejszej wymagalności”).
- 18 Ponieważ MA i PO nie zapłacili miesięcznych rat za okres od dnia 31 maja do dnia 31 października 2014 r., spółka Ibercaya Banco w dniu 30 grudnia 2014 r. złożyła wniosek o wszczęcie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Zażądała od nich kwoty 164 676,53 EUR, odpowiadającej kwocie kapitału oraz odsetek należnych i niezapłaconych na dzień 5 listopada 2014 r., powiększonej o kwotę 49 402 EUR, obliczoną tymczasowo, bez uszczerbku dla późniejszego uregulowania odsetek za zwłokę, obliczonych według nominalnej stopy 12% rocznie od zamknięcia rachunku w dniu 5 listopada 2014 r. do czasu całkowitej zapłaty.
- 19 Postanowieniem z dnia 26 stycznia 2015 r. właściwy sąd zarządził egzekucję tytułu hipotecznego posiadanego przez spółkę Ibercaya Banco i zezwolił na dokonanie wobec MA i PO zajęcia w odniesieniu do żądanej kwoty, nakazał im zapłatę i wyznaczył im termin dziesięciu dni na wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego zgodnie z art. 695 LEC. Tego samego dnia sekretariat owego sądu skierował do Registro de la propiedad (rejestr nieruchomości, Hiszpania) wniosek o wydanie zaświadczenia o własności i innych prawach rzeczowych oraz o istnieniu hipoteki na rzecz spółki Ibercaya Banco.
- 20 Wspomniane postanowienie i wspomniany wniosek zostały doręczone MA i PO odpowiednio w dniach 9 i 18 lutego 2015 r.
- 21 W związku ze śmiercią PO jego spadkobiercy ustawowi, SP i JK, zostali uznani za strony postępowania postanowieniem z dnia 9 czerwca 2016 r.

- 22 Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2016 r., wydanym na wniosek spółki Ibercaja Banco, sąd egzekucyjny zorganizował licytację nieruchomości obciążonej hipoteką, do której to licytacji nikt nie przystąpił. Spółka Ibercaja Banco wystąpiła o przysądzenie jej nieruchomości za kwotę 179 574 EUR, wskazując, że prawo nabycia nieruchomości zamierza zbyć na rzecz Residencial Murillo SA, za jej zgodą. Spółka Ibercaja Banco przedstawiła dowód złożenia do depozytu wspomnianej wyżej kwoty, odpowiadającej kwocie przysądzenia.
- 23 W dniu 25 października 2016 r. spółka Ibercaja Banco zażądała zapłaty kosztów, oszacowanych na 2886,19 EUR, oraz odsetek w kwocie 32 538,28 EUR, która to kwota została uzyskana przy zastosowaniu stopy 12% zgodnie z przepisami ustawy 1/2013. Wniosek ten został doręczony stronie pozwanej w postępowaniu egzekucyjnym.
- 24 W dniu 9 listopada 2016 r. MA wniósł na piśmie powództwo przeciwegzekucyjne wobec żądania zapłaty odsetek, powołując się na nieuczciwy charakter warunku dotyczącego odsetek za zwłokę i klauzuli dolnego progu.
- 25 Postanowieniem z dnia 8 marca 2017 r. Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Zaragoza (sąd pierwszej instancji nr 2 w Saragossie, Hiszpania), stwierdziwszy, że klauzula wcześniejszej wymagalności może być nieuczciwa, postanowił w ramach środków organizacji postępowania zbadać potencjalnie nieuczciwy charakter warunków zawartych w tytule wykonawczym. Sąd wyznaczył stronom termin piętnastu dni na przedstawienie uwag w tym względzie oraz na temat ewentualnego zawieszenia postępowania.
- 26 Spółka Ibercaja Banco sprzeciwiła się zawieszeniu postępowania i podniosła, że nie można już było stwierdzić nieuczciwego charakteru warunków umowy, ponieważ prawa związane z przysądzeniem zostały zbyte, a koszty zostały zatwierdzone. Spółka Ibercaja Banco przypominała, że w każdym razie w chwili zamknięcia rachunku nie zażądała zapłaty odsetek za zwłokę według stopy 19% i że w chwili zamknięcia rachunku nie spłacono szeregu należnych rat.
- 27 Postanowieniem z dnia 20 listopada 2017 r. Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Zaragoza (sąd pierwszej instancji nr 2 w Saragossie) stwierdził nieuczciwy charakter klauzuli wcześniejszej wymagalności i umorzył egzekucję bez orzekania o kosztach. Spółka Ibercaja Banco wniosła odwołanie od tego postanowienia do Audiencia Provincial de Zaragoza (sądu okręgowego w Saragossie, Hiszpania).
- 28 Postanowieniem z dnia 28 marca 2018 r. sąd apelacyjny zmienił postanowienie z dnia 20 listopada 2017 r. i zarządził kontynuowanie postępowania egzekucyjnego ze względu na to, że nie można było już badać nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu, ponieważ nastąpiły już skutki tej umowy, gdyż zabezpieczenie hipoteczne zostało już wykonane, a prawo własności zostało przeniesione. Sąd apelacyjny oparł się zatem na zasadzie pewności prawa już powstałych stosunków własnościowych.
- 29 Postanowieniem z dnia 31 lipca 2018 r. Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Zaragoza (sąd pierwszej instancji nr 2 w Saragossie) oddalił powództwo przeciwegzekucyjne dotyczące ustalenia kwoty odsetek i w związku z tym potwierdził kwotę 32 389,89 EUR z tego względu, że ponieważ postępowanie zostało wszczęte po wydaniu ustawy 1/2013 bez wniesienia jakiegokolwiek powództwa incydentalnego, potencjalnie nieuczciwy charakter warunków umowy nie mógł już być badany ze względu na powagę rzeczy osądzonej przysługującą postanowieniu z dnia 26 stycznia 2015 r.

- 30 Od tego postanowienia MA wniósł odwołanie do Audiencia Provincial de Zaragoza (sądu okręgowego w Saragossie).
- 31 Sąd ów wskazuje, że zgodnie z zasadami proceduralnymi postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką przewidzianymi w prawie hiszpańskim sąd jest zobowiązany na pierwszym etapie postępowania zbadać z urzędu, na podstawie art. 552 LEC, potencjalnie nieuczciwy charakter warunków zawartych w umowie kredytu hipotecznego stanowiącego podstawę zarządzenia egzekucji. Według owego sądu badanie to pociąga za sobą kontrolę negatywną, w tym znaczeniu, że sąd nie przedstawia w postanowieniu zezwalającym na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką żadnego wyraźnego uzasadnienia w odniesieniu do warunków innych niż te, które zostały uznane za nieuczciwe. Sądy krajowe nie mogą w konsekwencji podnieść nieuczciwego charakteru warunków na dalszym etapie postępowania, a konsument, który nie wniósł w przewidzianym ustawowo terminie powództwa przeciwegzekucyjnego, również nie może podnosić nieuczciwego charakteru warunków w tym samym postępowaniu lub w późniejszym postępowaniu z powództwa o ustalenie. Powstaje zatem pytanie, czy te zasady proceduralne są zgodne z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 i zasadą skuteczności.
- 32 Ponadto sąd odsyłający zastanawia się, od jakiego momentu postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką należy uznać za zakończone w świetle badania nieuczciwego charakteru warunków umownych, czy to przez sąd działający z urzędu, czy na wniosek strony objętej postępowaniem egzekucyjnym. Dokładniej rzecz ujmując, powstaje pytanie, czy zakończenie tego postępowania następuje wówczas, gdy nastąpiła realizacja zabezpieczenia hipotecznego, nieruchomość obciążoną hipoteką została sprzedana i prawa własności tej nieruchomości zostały przeniesione, czy też przeciwnie, wspomniane postępowanie nie zostaje zakończone po przeniesieniu własności i badanie nieuczciwego charakteru warunków umownych pozostaje możliwe do momentu opuszczenia nieruchomości przez dłużnika, co mogłoby doprowadzić do stwierdzenia nieważności postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką lub naruszenia warunków, na jakich nastąpiło przysądzenie nieruchomości.
- 33 W tych okolicznościach Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy z zasadą skuteczności zawartą w art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 według jej wykładni dokonanej przez Trybunał jest zgodne uregulowanie krajowe, z którego wynika, że jeżeli określony nieuczciwy warunek umowny został pominięty w trakcie wstępnej kontroli sądowej dokonywanej z urzędu przy wszczęciu egzekucji [(negatywnej kontroli ważności warunków umownych)], kontrola ta uniemożliwia temu samemu sądowi późniejsze dokonanie z urzędu oceny tego warunku umownego, jeżeli od czasu przeprowadzenia pierwszej kontroli istniały już te same okoliczności faktyczne i prawne, nawet jeśli w wyniku tej wstępnej kontroli nie zawarto ani w sentencji, ani w uzasadnieniu orzeczenia żadnej uwagi co do ważności warunków umownych?
- 2) Czy jeżeli strona, przeciwko której prowadzona jest egzekucja, w przypadku, kiedy istnieją już okoliczności faktyczne i prawne wskazujące na zastosowanie nieuczciwych warunków w umowach zawieranych z konsumentami, nie podnosi tej okoliczności w powództwie przeciwegzekucyjnym przewidzianym w tym celu przez ustawę, może, po rozstrzygnięciu tego powództwa przeciwegzekucyjnego, wystąpić z nowym powództwem przeciwegzekucyjnym, w wyniku którego rozstrzygnięta zostanie kwestia nieuczciwego

charakteru określonych warunków umownych, jeżeli strona ta miała już początkowo możliwość podniesienia tego zarzutu w postępowaniu zwykłym przewidzianym przez ustawę. Innymi słowy, czy powstaje skutek prekluzyjny, który uniemożliwia konsumentowi podniesienie zarzutu nieuczciwego charakteru innego warunku umownego w tym samym postępowaniu egzekucyjnym lub w późniejszym postępowaniu deklaratywnym (postępowaniu z powództwa o ustalenie prawa)?

- 3) Czy w przypadku, kiedy za zgodne z dyrektywą 93/13 uznane zostanie stwierdzenie, że strona nie może złożyć drugiego lub kolejnego powództwa przeciwegzekucyjnego w celu powołania się na nieuczciwy charakter warunku umownego, co mogła uczynić już wcześniej, ponieważ okoliczności faktyczne i prawne były już wcześniej ukształtowane, może to stanowić podstawę dla zbadania z urzędu nieuczciwego charakteru tego warunku przez sąd, który został poinformowany o takim nieuczciwym charakterze?
- 4) Czy po dokonaniu przybicia i przysądzeniu własności nieruchomości (co ewentualnie może nastąpić na rzecz samego wierzyciela), które wywołało skutek przeniesienia prawa własności nieruchomości stanowiącej zrealizowane już zabezpieczenie, zgodna z prawem europejskim jest wykładnia, według której w przypadku zakończenia postępowania i osiągnięcia jego celu, jakim jest realizacja zabezpieczenia, możliwe jest złożenie przez dłużnika nowych powództw przeciwegzekucyjnych w celu stwierdzenia nieważności określonego warunku umownego mającego wpływ na postępowanie egzekucyjne, czy też po powstaniu takiego skutku rozporządzającego, który mógł nastąpić na rzecz wierzyciela, dając prawo do wpisu w księdze wieczystej, możliwe jest przeprowadzenie kontroli z urzędu, która może doprowadzić do stwierdzenia nieważności całego postępowania egzekucyjnego lub zakończyć się zmianą kwot zabezpieczonych hipoteką, co może mieć wpływ na warunki przedstawianych w licytacji ofert?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań od pierwszego do trzeciego

- 34) Poprzez pytania od pierwszego do trzeciego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które ze względu na skutek powagi rzeczy osądzonej i prekluzji nie pozwalają ani sądowi na zbadanie z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, ani konsumentowi, po upływie terminu do wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, na podniesienie nieuczciwego charakteru tych warunków w tym postępowaniu lub w późniejszym postępowaniu z powództwa o ustalenie, w przypadku gdy wspomniane warunki były już przedmiotem, przy wszczęciu postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, badania z urzędu przez sąd ich potencjalnie nieuczciwego charakteru, ale orzeczenie sądowe zezwalające na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie zawiera żadnego uzasadnienia, choćby zwięzłego, świadczącego o istnieniu tego badania, ani nie wskazuje, że ocena dokonana przez sąd w wyniku tego badania nie będzie już mogła zostać podważona w przypadku niewniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego we wspomnianym terminie.

- 35 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału system ochrony ustanowiony na mocy dyrektywy 93/13 opiera się na założeniu, iż konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. w szczególności wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 Ze względu na tę słabszą pozycję jednej ze stron art. 6 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje, że nieuczciwe warunki nie są wiążące dla konsumenta. Jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia ustanowionej przez umowę formalnej równowagi praw i obowiązków stron umowy rzeczywistą równowagą, która przywraca równość stron (zob. w szczególności wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 37 W tym kontekście Trybunał wielokrotnie wskazywał, że sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelował brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje na temat stanu prawnego i faktycznego (wyroki: z dnia 14 marca 2013 r., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 58; a także z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 43).
- 38 Ponadto dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie, co wynika z jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem dwudziestym czwartym, do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych z konsumentami przez przedsiębiorców (wyrok z dnia 26 czerwca 2019 r., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 O ile zatem Trybunał określił już wielokrotnie i przy uwzględnieniu wymogów wynikających z art. 6 ust. 1 oraz z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 sposób, w jaki sąd krajowy musi zapewnić ochronę praw wywodzonych przez konsumentów z tej dyrektywy, o tyle zasadniczo prawo Unii nie harmonizuje procedur stosowanych w odniesieniu do badania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku umowy, a tym samym procedury te należą do zakresu krajowego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady autonomii proceduralnej tychże państw, pod warunkiem jednak, że nie są one mniej korzystne niż w wypadku podobnych sytuacji podlegających prawu krajowemu (zasada równoważności) oraz że nie czynią w praktyce niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentom przez prawo Unii (zasada skuteczności) (zob. w szczególności wyrok z dnia 26 czerwca 2019 r., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, pkt 45, 46, a także przytoczone tam orzecznictwo).
- 40 W tych okolicznościach należy ustalić, czy przepisy te wymagają od sądu egzekucyjnego skontrolowania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy niezależnie od krajowych przepisów proceduralnych wdrażających zasadę powagi rzeczy osądzonej w odniesieniu do orzeczenia sądowego, które nie odzwierciedla wyraźnie żadnego badania w tej kwestii.
- 41 W tym względzie należy przypomnieć znaczenie zasady powagi rzeczy osądzonej w zarówno unijnym, jak i krajowych porządkach prawnych. Trybunał miał już bowiem okazję uściślić, że dla zapewnienia stabilności prawa i stosunków prawnych, jak też prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości istotne jest, aby orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po

wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla wniesienia tych środków terminów, były niepodważalne (zob. w szczególności wyroki: z dnia 6 października 2009 r., *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 35, 36; a także z dnia 26 stycznia 2017 r., *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 46).

- 42 Trybunał przyznał bowiem, że ochrona konsumenta nie jest absolutna. W szczególności stwierdził on, że prawo Unii nie nakłada na sąd krajowy obowiązku wyłączenia stosowania krajowych przepisów proceduralnych przyznających powagę rzeczy osądzonej orzeczeniu, nawet jeżeli pozwoliłoby to na usunięcie naruszenia przepisu zawartego w dyrektywie 93/13, niezależnie od jego charakteru (zob. w szczególności wyroki: z dnia 6 października 2009 r., *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 37; a także z dnia 21 grudnia 2016 r., *Gutiérrez Naranjo i in.*, C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 68), z zastrzeżeniem jednak, zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 39 niniejszego wyroku, poszanowania zasad równoważności i skuteczności.
- 43 W odniesieniu do zasady równoważności należy zauważyć, że Trybunał nie dysponuje żadną informacją mogącą wzbudzać wątpliwość co do zgodności z tą zasadą przepisów krajowych podlegających zastosowaniu w postępowaniu głównym. Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, nie wynika, by prawo krajowe umożliwiało sądowi egzekucyjnemu ponowne zbadanie orzeczenia sądowego posiadającego powagę rzeczy osądzonej, nawet w przypadku ewentualnego naruszenia krajowych norm porządku publicznego.
- 44 Jeśli chodzi o zasadę skuteczności, Trybunał stwierdził, że każdy przypadek, w którym powstaje pytanie, czy krajowy przepis proceduralny czyni niemożliwym lub zbyt utrudnionym stosowanie prawa Unii, należy rozpatrywać z uwzględnieniem miejsca danego przepisu w całości procedury, jej przebiegu i jej cech szczególnych, a także, w razie potrzeby, zasad leżących u podstaw krajowego systemu sądownictwa, takich jak ochrona prawa do obrony, zasada pewności prawa i prawidłowy przebieg postępowania (wyrok z dnia 22 kwietnia 2021 r., *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, pkt 53). Trybunał uznał, że poszanowanie zasady skuteczności nie może oznaczać całkowitego zastąpienia absolutnej bierności danego konsumenta (wyrok z dnia 1 października 2015 r., *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, pkt 62).
- 45 Ponadto Trybunał wyjaśnił, że ciążący na państwach członkowskich obowiązek zapewnienia skuteczności praw, które jednostki wywodzą z prawa Unii, oznacza, w szczególności w odniesieniu do praw wynikających z dyrektywy 93/13, wymóg skutecznej ochrony sądowej, potwierdzony w art. 7 ust. 1 tej dyrektywy i wyrażony również w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, mający zastosowanie między innymi do określania zasad proceduralnych dotyczących takich powództw opartych na takich prawach (zob. podobnie wyrok z dnia 10 czerwca 2021 r., *BNP Paribas Personal Finance*, od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 46 W tym względzie Trybunał orzekł, że w braku skutecznej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków danej umowy nie można zagwarantować poszanowania praw przyznanych przez dyrektywę 93/13 (wyrok z dnia 4 czerwca 2020 r., *Kancelaria Medius*, C-495/19, EU:C:2020:431, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 47 Jak z tego wynika, przesłanki ustanowione przez prawo krajowe, do których odsyła art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, nie mogą stanowić zagrożenia dla istoty prawa, jakie konsumenci wywodzą z tego przepisu, polegającego na niezwiązaniu warunkiem uznanym za nieuczciwy (wyroki: z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 71; a także z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 51).
- 48 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w postępowaniu głównym w chwili wszczęcia postępowania egzekucyjnego, jak zostało już wskazane w części w pkt 31 niniejszego wyroku, właściwy sąd zbadał z urzędu kwestię, czy któryś z warunków rozpatrywanej umowy może zostać uznany za nieuczciwy. Uznawszy, że nie miało to miejsca, zarządził przeprowadzenie egzekucji, bez wyraźnego wskazania w swoim orzeczeniu przeprowadzonej przez siebie kontroli z urzędu. Z postanowienia tego wynika również, że po upływie od dnia doręczenia wyroku dziesięciodniowego terminu na wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego pozwany traci uprawnienie do sprzeciwienia się egzekucji, również ze względów dotyczących potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy zawartej z przedsiębiorcą.
- 49 Ponieważ orzeczenie, w którym sąd zarządził wszczęcie postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, nie zawierało żadnego uzasadnienia świadczącego o istnieniu kontroli nieuczciwego charakteru warunków umowy, na podstawie której wszczęto to postępowanie, konsument nie został poinformowany o istnieniu tej kontroli ani, choćby zwięźle, o powodach, na podstawie których sąd uznał, że przedmiotowe warunki nie mają nieuczciwego charakteru. Nie mógł on zatem ocenić z pełną znajomością rzeczy, czy należy wnieść odwołanie od tego orzeczenia.
- 50 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 63 opinii, spoczywający na sądzie krajowym obowiązek zbadania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy jest uzasadniony z uwagi na rodzaj i wagę interesu publicznego stanowiącego podstawę ochrony udzielonej konsumentom przez dyrektywę 93/13. Skuteczna kontrola potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych, taka jak wymagana przez dyrektywę 93/13, nie mogłaby zaś zostać zagwarantowana, gdyby powaga rzeczy osądzonej dotyczyła również orzeczeń sądowych nieprzewidujących takiej kontroli.
- 51 Należy natomiast uznać, iż ochrona ta byłaby zapewniona, gdyby w sytuacji, o której mowa w pkt 49 i 50 niniejszego wyroku, sąd krajowy wyraźnie wskazywał w orzeczeniu zezwalającym na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, że przeprowadził z urzędu badanie nieuczciwego charakteru warunków umowy, na podstawie której wszczęto postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, że badanie, uzasadnione choćby zwięźle, nie wykazało istnienia żadnego nieuczciwego warunku oraz że w przypadku niewniesienia w terminie przewidzianym w prawie krajowym powództwa przeciwegzekucyjnego konsument utraci uprawnienie do podniesienia potencjalnie nieuczciwego charakteru tych warunków.
- 52 Jak wynika z powyższego, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które ze względu na skutek powagi rzeczy osądzonej i prekluzji nie pozwalają ani sądowi na zbadanie z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, ani konsumentowi, po upływie terminu do wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, na podniesienie nieuczciwego charakteru tych warunków w tym postępowaniu lub w późniejszym postępowaniu z powództwa o ustalenie, w przypadku gdy wspomniane warunki były już przedmiotem, przy wszczęciu postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, badania z urzędu przez sąd ich potencjalnie

nieuczciwego charakteru, ale orzeczenie sądowe zezwalające na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie zawiera żadnego uzasadnienia, choćby zwięzłego, świadczącego o istnieniu tego badania, ani nie wskazuje, że ocena dokonana przez sąd w wyniku tego badania nie będzie już mogła zostać podważona w przypadku niewniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego we wspomnianym terminie.

W przedmiocie pytania czwartego

- 53 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które nie zezwalają sądowi krajowemu, działającemu z urzędu lub na wniosek konsumenta, zbadać potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych w sytuacji, gdy zabezpieczenie hipoteczne zostało zrealizowane, nieruchomość obciążona hipoteką została sprzedana, a prawo własności w odniesieniu do nieruchomości będącej przedmiotem danej umowy zostało przeniesione na osobę trzecią.
- 54 Należy przypomnieć, że w pkt 50 wyroku z dnia 7 grudnia 2017 r., Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945), Trybunał orzekł, iż art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie znajdują zastosowania do postępowania wszczętego przez osobę, której przyznano własność nieruchomości po przeprowadzeniu pozasądowego postępowania egzekucyjnego z zabezpieczenia hipotecznego ustanowionego na tej nieruchomości przez konsumenta na rzecz wierzyciela będącego przedsiębiorcą, przedmiotem którego to postępowania jest ochrona praw rzeczowych nabytych zgodnie z prawem przez ową osobę, której przyznano własność, w zakresie, w jakim, po pierwsze, postępowanie to jest niezależne od stosunku prawnego wiążącego wierzyciela będącego przedsiębiorcą z konsumentem, i, po drugie, zabezpieczenie hipoteczne poddano egzekucji, nieruchomość została sprzedana, a związane z nią prawa rzeczowe zostały przeniesione, konsument nie skorzystał zaś ze środków prawnych przewidzianych w tym kontekście. W szczególności Trybunał podkreślił w pkt 44 tego wyroku, że przedmiotowe postępowanie nie dotyczyło wykonania zabezpieczenia hipotecznego i nie było oparte na umowie kredytu hipotecznego.
- 55 Natomiast, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 71 opinii, niniejsza sprawa wpisuje się w kontekst postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką dotyczącego stosunku prawnego między konsumentem a wierzycielem, którzy zawarli umowę kredytu hipotecznego.
- 56 Jak wynika z odpowiedzi udzielonej na pytania od pierwszego do trzeciego, jeżeli orzeczenie sądowe zezwalające na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zostało wydane w sytuacji, gdy badanie z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umowy, na podstawie której wszczęto to postępowanie, zostało wcześniej przeprowadzone przez sąd, ale orzeczenie to zawiera żadnego uzasadnienia, choćby zwięzłego, świadczącego o istnieniu tego badania, ani nie wskazuje, że ocena dokonana przez sąd w wyniku tego badania nie będzie już mogła zostać podważona w przypadku niewniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego w przewidzianym na to terminie, to ani powaga rzeczy osądzonej, ani prekluzja nie mogą zostać podniesione przeciwko konsumentowi w celu pozbawienia go ochrony przed nieuczciwymi warunkami umownymi, która przysługuje mu na podstawie art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, na późniejszych etapach tego postępowania, takich jak żądanie zapłaty odsetek należnych na rzecz instytucji bankowej ze względu na niewykonanie przez konsumenta przedmiotowej umowy kredytu hipotecznego lub późniejsze postępowanie z powództwa o ustalenie.

- 57 Niemniej jednak w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zostało zakończone, a prawa własności w odniesieniu do tej nieruchomości zostały przeniesione na osobę trzecią, sąd, działając z urzędu lub na wniosek konsumenta, nie może już przeprowadzić badania nieuczciwego charakteru warunków umownych, które to badanie prowadziłyby do stwierdzenia nieważności aktów przenoszących własność i do podważenia pewności prawa dotyczącej przeniesienia własności dokonanej już na rzecz osoby trzeciej.
- 58 Konsument powinien jednak w takiej sytuacji być w stanie, zgodnie z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności, powołać się w późniejszym odrębnym postępowaniu na nieuczciwy charakter warunków umowy kredytu hipotecznego, aby móc skutecznie i w pełni wykonywać swoje wynikające z tej dyrektywy uprawnienia w celu uzyskania naprawienia szkody finansowej spowodowanej stosowaniem tych warunków.
- 59 W konsekwencji na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które nie zezwalają sądowi krajowemu, działającemu z urzędu lub na wniosek konsumenta, zbadać potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych w sytuacji, gdy zabezpieczenie hipoteczne zostało zrealizowane, nieruchomość obciążona hipoteką została sprzedana, a prawo własności w odniesieniu do nieruchomości będącej przedmiotem danej umowy zostało przeniesione na osobę trzecią, pod warunkiem, że konsument, którego nieruchomości dotyczyło postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, może dochodzić swoich praw w późniejszym postępowaniu w celu uzyskania naprawienia, zgodnie z tą dyrektywą, skutków finansowych wynikłych ze stosowania nieuczciwych warunków umownych.

W przedmiocie kosztów

- 60 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które ze względu na skutek powagi rzeczy osądzonej i prekluzji nie pozwalają ani sądowi na zbadanie z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, ani konsumentowi, po upływie terminu do wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, na podniesienie nieuczciwego charakteru tych warunków w tym postępowaniu lub w późniejszym postępowaniu z powództwa o ustalenie, w przypadku gdy wspomniane warunki były już przedmiotem, przy wszczęciu postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, badania z urzędu przez sąd ich potencjalnie nieuczciwego charakteru, ale orzeczenie sądowe zezwalające na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie zawiera żadnego uzasadnienia, choćby zwięzłego,**

świadczącego o istnieniu tego badania, ani nie wskazuje, że ocena dokonana przez sąd w wyniku tego badania nie będzie już mogła zostać podważona w przypadku niewniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego we wspomnianym terminie.

- 2) Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które nie zezwalają sądowi krajowemu, działającemu z urzędu lub na wniosek konsumenta, zbadać potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych w sytuacji, gdy zabezpieczenie hipoteczne zostało zrealizowane, nieruchomość obciążona hipoteką została sprzedana, a prawo własności w odniesieniu do nieruchomości będącej przedmiotem danej umowy zostało przeniesione na osobę trzecią, pod warunkiem, że konsument, którego nieruchomości dotyczyło postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, może dochodzić swoich praw w późniejszym postępowaniu w celu uzyskania naprawienia, zgodnie z tą dyrektywą, skutków finansowych wynikłych ze stosowania nieuczciwych warunków umownych.

Podpisy